

Entrevista a Jon Lee Anderson, periodista

"HI HA UNA DESAFECCIÓ CAP A LES NOTÍCIES"

És un dels reporters més reconeguts del món. A l'octubre, Jon Lee Anderson va recollir un dels premis Terenci Moix per les seves cròniques al *New Yorker*. Aprofitant una estada breu a Barcelona, CAPÇALERA va parlar amb ell sobre un ofici que, segons aquest periodista, està buscant el nord.

TEXT JORDI ROVIRA
FOTO DANI CODINA

Vostè és corresponsal de guerra, treballa per al *New Yorker* i rep nombrosos premis. Perdoni la pregunta però, tal com està la professió, és un maleït afortunat, no?

(Riu) Sí, sóc un afortunat, ho reconec, perquè treballo per a un gran mitjà de comunicació i tinc la meua audiència. Però tot això ho he aconseguit després d'estar-me molts anys a la intempèrie. En realitat, encara em sento com el freelance que va amb una mà al davant i una altra al darrere.

Per què?

Perquè la vida està plena de vaivens i n'he viscut uns quants. I això sempre ho tinc molt present. Per això, crec que la millor manera de viure la vida és no esperar a tenir-ho tot fet, sinó treballar-t'ho i pensar que encara tens coses per descobrir i aprendre. És així com una

persona es renova constantment. Reconec que no sempre compleixo amb aquesta filosofia, si bé hi ha una bestiola al meu interior que em fa estar incòmode quan m'acomodo.

Està cansat que constantment el defineixin com "l'hereu de Kapuscinski"?

És un afalac molt gran, encara que jo m'empenyaria si sabés que els periodistes van anomenant a algú altre pel meu cognom, perquè és incòmode que t'anomenin amb el cognom d'una altra persona. A mi, almenys, no m'agrada, prefereixo el meu. Kapuscinski va ser un gran home, un gran escriptor, un gran cronista, era un dels meus referents i la seva obra és inapel·lable i, per tant, em va afalagar que en un moment donat parlessin de mi com el seu hereu, però crec que no n'hi ha per tant i és excessiu.

En els darrers anys, quants cops li han preguntat per la crisi del periodisme?

Massa cops. És com si dos esquimals sobre un iceberg s'anessin preguntant si el gel s'està fonent. Les respostes sempre són afirmatives, tot i així, no paren de preguntar-s'ho fins que, finalment, s'ofeguen al mar. Més o menys estem així.

Per tant, hem d'actuar en lloc de parlar.

Efectivament. En el periodisme tots estem inventant i buscant el nord, que ara per ara no és molt clar. Ja veurem si alguna d'aquestes maquinetes que inventen acabaran amb nosaltres o seran el nostre salvavides. Jo sóc de l'opinió que més aviat serà un entremig d'ambdues coses: alguns moriran ofegats perquè no seran a temps d'agafar el salvavides, mentre d'altres se salvaran.



El periodista Jon Lee Anderson a la cafeteria del Palau de la Música, unes hores abans de recollir un dels guardons dels premis Terenci Moix

esquerra



PERFIL

Nascut a Long Beach (Califòrnia) el 1957, Jon Lee Anderson va créixer i estudiar a Colòmbia, Taiwan, Indonèsia, Corea del Sud, Libèria i el Regne Unit. Es va iniciar en el periodisme al *Lima Times* de Perú. Forma part de la plantilla del *New Yorker* des del 1998. Ha publicat en les capçaleres més importants del món. Especialista en Llatinoamèrica i en la guerra contra el terrorisme, ha cobert nombrosos conflictes. És autor de llibres com *La caïda de Bagdad* (2005), *Che Guevara. Una vida revolucionaria* (2006) i *El dictador, los demonios y otras crónicas* (2009), tots publicats a Anagrama. Guardonat nombroses vegades, a l'octubre va recollir el premi Terenci Moix en la categoria literària per les seves cròniques al *New Yorker*.

És habitual preguntar a referents com vostè sobre la crisi de la professió, però no en parlaria amb més coneixement de causa, per exemple, un periodista que ha perdut la feina? A vostè com l'afecta la crisi que estem vivint?

Jo treballo al *New Yorker*, així que no puc dir que he patit la crisi de la professió, malgrat que hi va haver un moment que ens van prémer el cinturó una mica. Avui en dia, tothom és més conscient de la situació econòmica que no pas abans del 2008, incloent-hi el *New Yorker*. Perquè ens adonem que el món està canviant. Jo

ris cada cop tenen menys pàgines, els articles són més curts i es prioritza la immediatesa. Estem anant pel camí equivocat o senzillament és el signe dels temps?

Més aviat és el signe dels temps. Sense cap mena de dubte, avui dia, rebem molta més informació que no pas fa vint, cinquanta o cent anys enrere. L'ésser modern està rebent informació de molts llocs diferents. Per tant, cal esperar que això tingui algun efecte en la paciència del lector, l'oient o el televident a l'hora de llegir, escoltar o mirar coses amb més o menys profunditat. Les peces llargues, ja siguin documentals,

programes de ràdio o cròniques, sempre han estat una mica de l'elit. El més important, però, és fer un

periodisme seriós i de profunditat. Encara que sigui poc. Perquè sense això el que tenim és la histèria i el pànic.

Però aquest periodisme seriós demana trepitjar el carrer, mentre que molts mitjans acomiaden redactors i els que queden sovint no poden sortir gaire de la redacció.

Hi ha diferents tipus de periodisme. No vull carregar contra ningú, si bé sempre hi ha hagut periodistes més atrevits i altres que es conformen amb una feina. Els que estan en aquesta professió per buscar una

feina i prou, fóra millor que no s'haguessin fet periodistes. Millor que fessin de publicistes per a alguna multinacional, perquè molta gent confon comunicació i periodisme. La situació actual és difícil i alguns hauran de decidir què fan. Si es troben en una redacció fent refregits de la informació d'altra gent, això no és periodisme. Entenc que, a vegades, degut a determinades situacions personals, s'ha de fer, però és trist i no hauria de ser així. I si algú no està d'acord amb aquesta situació, hauria de tornar a descobrir l'aventurer que porta a dins.

Recentment ha estat a Síria. Hi ha el perill que l'opinió pública, preocupada per problemes que els afecten directament com la crisi i l'atur, pateixin una desafecció cap a notícies, sobretot aquelles que els queden molt lluny.

Hi ha una desafecció cap a les notícies. És un problema real i és normal que la gent no se senti tan identificada amb alguna cosa que sembla llunyana, com amb les coses que afecten directament la seva vida. Això és típic a tot el món, i implica un major repte per als periodistes que cobreixen aquestes notícies llunyanes perquè les facin més pròximes i aconseguixin convèncer la gent que som en un món globalitzat i que allò que passa a Síria també els afecta a ells.

"ENCARA EM SENTO COM EL FREELANCE QUE VA AMB UNA MÀ AL DAVANT I UNA ALTRA AL DARRERE"

ara estic molt més pressionat perquè, a més de les cròniques llargues que escric, també tingui compte de Twitter, faci un bloc, etc.

Que creï la seva marca digital.

Exacte. Al principi n'era un pèl reticent, en canvi, ara ja ho tinc assumit. I com que ningú sap com serà el futur, tothom pensa que és millor que fem com la resta i siguem presents al món digital.

Vostè escriu temes llargs, treballats i contextualitzats, encara que els dia-

El poder econòmic és molt més perillós que el polític o el militar que observem en conflictes polítics com Síria?

Sí. No sé si podem dir que és l'equivalent, però a Centre-Amèrica o a Rússia maten els periodistes, mentre que aquí el que es dona és una pressió econòmica mitjançant campanyes publicitàries. Qualsevol pressió contra el periodisme és negativa, contraproduent i debilita la societat cívica. Perquè si la gent no sap què passa al món llavors no tenen criteri i són carn de canó per a aquells que vinguin i els inflin el cap amb qualsevol cosa.

Estan desprotegits.

En els últims anys, he descobert que la gent tendeix a imaginar-se els països sense llibertat d'expressió i sense Internet com llocs on els ciutadans escolten qualsevol canal subversiu de ràdio. Però resulta que, en realitat, tenen tanta por que paren d'escoltar-ho perquè els veïns no els sentin i fins i tot prohibeixen fer-ho als seus fills per por que ho comentin a algú. I és llavors quan acaben creient-se la informació que prové del tirà de torn. És increïble. Fa poc em trobava en un país d'aquests amb una amiga meva que és doctora i que fa temps havia viatjat força, ara ja no pot fer-ho. Vam parlar durant un parell d'hores i, de sobte, em va preguntar si era cert que

"MENTRE A L'AMÈRICA CENTRAL O A RÚSSIA MATEN PERIODISTES, AQUÍ ES DONA UNA PRESSIÓ ECONÒMICA AMB CAMPANYES PUBLICITÀRIES"

la CIA havia enverinat Hugo Chávez amb càncer. No m'ho podia creure. S'havia empassat tot el que li havien dit.

Era víctima de la manipulació.

Certament, perquè viuen en uns entorns tan bèsties que s'han de creure les mentides. No estic dient que la CIA no hagi fet coses d'aquestes en determinats moments, però aquella informació en concret senzillament no era creïble. Ara bé, hi ha molta gent al món que viu així. Per tant, el

nostre deure és encara més gran i va més enllà del que tenim amb els nostres propis conciutadans.

"ELS QUE ESTAN EN AQUESTA PROFESSIÓ PER BUSCAR UNA FEINA I PROU, MILLOR QUE NO S'HAGUessin FET PERIODISTES"

I després de veure això, quan aterra a Occident no pensa que la gent viu en una bombolla?

Sí, totalment, excepte una elit urbana i cosmopolita que viatja i està informada. Però no deixa de ser una elit, malgrat que cada cop sembla créixer més. Amb tot, encara que les persones que la conformin traspassin fronteres i s'uneixin, també viuen en una bombolla.

Una bombolla internacional.

Exacte. El repte segueix sent el mateix, perquè quan aterro a Mali, em trobo a Mali i no pas a Barcelona ni a Nova York, per més que els ciutadans d'allà tinguin iPhones, portin texans i hagin vist *Breaking Bad*, no fotem, allò és una altra cosa!

Ha vingut a Barcelona a recollir un dels premis Terenci Moix, que guardonen els que defensen els drets humans i les llibertats civils. Però

això no hauria de ser el més habitual? Estem molt malament o és que es defensen poc?

Totes dues coses.

A mi, premis com

aquest em fan tenir una mica de pudor perquè, en realitat, l'únic que faig és el que sempre he estat fent: periodisme. No crec que la meva feina sigui particularment noble, però vivim en un temps força abstracte en el qual la gent necessita referents.

Quan als periodistes veterans els parlo de la jubilació em fan mala cara. Vostè té cinquanta-sis anys, una edat en què molts ja començarien a plantejar-s'ho. Ja que no li he pre-

guntat sobre el futur del periodisme, deixi'm preguntar-li sobre el seu personal. S'ho ha plantejat o aquesta professió no té edat?

No té edat. Seymour Hersh, el meu col·lega del *New Yorker*, té setanta-vuit anys i encara juga a tennis,

tot i que és més d'estar a Washington que no pas a Síria...

Però, pel que fa a l'edat, és el seu referent.

Exacte. No crec que ell es retiri mai. En el futur potser faré coses més plaents i visitaré altres llocs més enllà de Síria, tot i així, no veig cap raó per jubilar-me. Seria la mort en vida. Ç